

Otakar Batlička a jeho cesta rájem a peklem

JAROSLAV ČVANČARA

V pátek 13. února 1942 bylo v koncentračním táboře Mauthausen zavražděno jedenáct Čechů, blízkých spolupracovníků čelných představitelů domácího odboje mjr. letectva RNDr. Josefa Jedličky a doc. Vladimíra Krajiny, kteří v letech 1939 až 1941 zajišťovali agenturní rádiové spojení s Moskvou a Londýnem. Šlo o vůbec první hromadnou exekuci Čechů v Mauthausenu. Mezi zavražděnými byl i prozaik Otakar Batlička. Čtenáři jeho povídek na mnohé otázky marně hledali odpovědi.

Po únoru 1948 byli mnozí příslušníci domácího a zahraničního odboje zařazeni do kategorie nepřátel a v padesátých letech 20. století byl veškerý dokumentační materiál pečlivě uzavřen v archívech bezpečnostních složek. Dá se říci, že z těchto jedenácti hrdinů zabitých 13. února je více známo jen Batličkovo jméno, zatímco zbývajících deset zůstávalo donedávna pro širokou veřejnost relativně „bezejmenných“.

Jako téměř zapomenutého autora objevil Batličku v první polovině šedesátých let student FAMU Petr Sadecký. Po domluvě s vdovou Markétou (Martou) Batličkovou oslovil havířovského editora Bohumila Jírka, jenž původní povídky z autorovy pozůstalosti z přelomu třicátých a čtyřicátých let volně přepracoval. Výsledkem byla kniha *Na vlně 57 metrů*. Po jejím úspěchu následovaly další tituly. Avšak vedle jednoznačného přínosu zanechali Sadecký a Jírek na Batličkově osobě neblahý stín. Aby zvýšili zájem čtenářů o poza-

pomenutého autora, původní prózy nenapravitelně zkreslili, originály povídek „poztráceli“ a v diskusích, předmluvách a doslovecích vytvořili z Batličky sentimentální legendu. Podle ní byl u nás prvním radioamatérem, jehož stanice byla dokonalejší než státní rozhlas. Že snad byl policistou v Šanghaji. Nebo že jej v jeho bytě navštívil sám perský šáh. Nic z toho nebyla pravda. Některé údaje byly vymyšlené, jiné polopravdivé.¹ „Bořením mýtů“ vytvářeli „mýty“ nové.²

Rebel, dobrodruh a světoběžník

Otakar Batlička se narodil 12. března 1895 v Praze na tehdejších Královských Vinohradech. Jeho matka Božena, roz. Franzová, zemřela, když mu byly necelé tři roky. Otec Antonín Batlička, plynárenský úředník, se později znovu oženil s Marií Hanýskovou. Usadili se nejprve v Podskalské ulici v Praze II. V této části města Otakar ukončil obecnou

Batlička - člen Čs. obce střelecké Praha VI-Vyšehrad. Byl dobrým střelcem s přirozeným talentem vystihnout pravý okamžik a stisknout spoušť. Svůj um uplatňoval nejen ve sportovní, ale rovněž v lovecké střelbě.

Foto: archiv autora

1 Za příklad může posloužit informace, že Batlička navázal radiospojení s prof. Augustem Piccardem a Maxem Cosynsem při jejich rekordním výškovém výstupu balonem do stratosféry v srpnu 1932. To se nepovedlo nikomu z čs. radioamatérů. Vysílání radisty Cosynse z balonu poslouchal v ČSR pouze Alois Weirauch, užívající značku OK1AW.

2 Text vznikl na základě rozhovorů autora s pamětníky, studia novin, časopisů a archívních pramenů v Národním archívu. Otakaru Batličkovi se částečně věnoval také ve své studii ČVANČARA, Jaroslav: Pátek třináctého. Žádná oběť není marná. Pokud lidé nezapomenou... *Paměť a dějiny*, 2014, roč. 8, č. 2, s. 100-110.

Sídlo londýnského českého výboru na Piccadilly circus, W1. Skupina čs. dobrovolníků v britské, australské a kanadské armádě spolu se členy Českého národního sdružení v Londýně. V první řadě druhý zprava Otakar Batlička. Do britské armády byl zaregistrován 28. 11. 1917 (matriční č. 877). V prosinci 1917 narukoval k 30. praporu pluku Middlesex Regiment.

Foto: archiv Tomáše Jakla

se odcizit větší finanční hotovost. Byl však zadržen c. k. strážníkem Václavem Batličkou (zda šlo o otceva příbuzného, či o shodu příjmení, nelze dnes již zdokumentovat). Znovu bez rozloučení opustil domov, tentokrát s jakýmsi Josefem Archerem – kamarádem z Ostravy. V Drážďanech byli přijati jako pomocníci v cirkuse Sarassani, směřujícím po štacích do Hamburku. V přístavu se nechali najmout jako plavčíci na loď plující do Jižní Ameriky. Otakarovy začátky na novém kontinentu bez znalosti španělštiny a portugalštiny nebyly jednoduché. Na živobytí si přivydělával příležitostnou prací. Ve středozápadní Brazílii se zúčastnil výpravy do spolkového státu Mato Grosso, na rozvodí řek Amazonky a Paraná. Tam poznal nedotčenou divokou přírodu, těžko prostupnou džungli a domorodce s jejich přirozeným způsobem života. Své dojmy, znásobené neobyčejnou fantazií a vypravěčským uměním, později bohatě uplatnil ve svých povídkách.

Začátek první světové války jej zastihl v Buenos Aires. Jako občan Rakouska-Uherska měl povinnost přihlásit se na konzulátu, s ostatními Rakušany a Němci odplout do Evropy a bojovat za habsburskou monarchii. Prvním evakuačním parníkem Prinz Hohenzollern našťestí neodplul – když tato loď vyrazila z neutrálních vod na širé moře, Angličané ji potopili. Z pasažérů se prý nikdo nezachránil. Druhá loď Olaf, na kterou Batlička nastoupil, sice plula do Evropy pod neutrální norskou vlajkou, avšak s nákladem strategických surovin určených německému průmyslu. Snažila se prorazit britskou námořní blokádu,

a měšťanskou školu. Poté přešel na reálné gymnázium na rohu ulic Na Smetance a Španělské v tehdejší Praze XII.

Přestože byl nadaný, jevil se jako mladistvá nespoutaná a problematická osobnost. Mohl se dobře učit, ale nebavilo jej to. Dostával se tak do konfliktu s některými učiteli, zvláště s profesorem přírodopisu. Chodil za školu a několikrát utekl z domova. Čím dál více se v něm projevovala tulácká dobrodružná povaha a nepřekonatelná touha spatřit svět na vlastní oči. Měl proto stále větší neshody se svým přísným otcem.

Nezkrotnost a temperament uplatňoval ve vyšehradských klukovských partách. Ta jeho si říkala „Tarantule – slíďák“. V roce 1911 Otakar žádal o vystavení cestovního pasu, s doporučujícím podpisem svého otce. Jako cíl cesty uvedl Itálii, ale spolu se dvěma kamarády Václavem Divíškem a Františkem Felzmanem zamířil do Německa. Při pokusu dostat se na loď plující do Ameriky byli 9. ledna 1912 zadrženi a eskortováni zpět do Prahy. Zde si Ota vysloužil tříměsíční podmíněný trest.

O rok později se vzdorovitý mladík vrátil do bytu svého otce a pokusil

avšak 12. ledna 1915 byla v Severním moři anglickým křižníkem Vivid poslána ke dnu. Jedním z mála, kteří byli zachráněni z ledové vody, byl právě Batlička. Britové s ním zpočátku jednali celkem zdvořile. Když ale zjistili, že jsou jeho dokumenty falešné, ihned jej transportovali do zajateckého tábora na Isle of Man, ostrově v Irském moři. Po propuštění pobýval v Londýně, kde se živil všelijak. Přistoupil na nabídku dobrovolného vstupu do britské armády a 28. listopadu 1917 byl zaregistrován. V prosinci téhož roku narukoval k 30. praporu pluku Middlesex Regiment. Do vojenských záznamů celkem podle pravdy uvedl, že z Prahy odešel před čtyřmi lety, z nichž dva a půl roku strávil v Brazílii a jeden rok v Argentině. Služba u Angličanů se mu však nelíbila, proto se rozhodl dezertovat, ale 3. ledna 1918 byl nakrátko zadržen.

Koncem října 1918 se konečně dostal do Prahy. Přihlásil se čs. úřadům a v rámci branné povinnosti se zapsal jako dobrovolník na Těšínsko, kde byly potyčky s polskými nacionalisty, a na Slovensko, kde se měl podílet na zásahu proti maďarským bolševikům. Avšak do bojů nasazen nebyl. Odjel znovu do zahraničí, tentokrát do New Yorku, a několik měsíců tam pracoval jako řidič metra. Toulání pětadvacetiletého rebela světem pomalu končilo. V lednu 1920 se definitivně usadil ve vlasti. Neshody s otcem urovnal, ale bouřlivé mládí v něm ještě doznávalo: závodil na motorce, vyráběl čisticí prášky, pojišťoval psy a jako komparzista si občas zahrál v některém z českých filmů. Všechny tyto prožitky z něj udělaly jiného člověka. Výtečně střílel, ovládal několik jazyků, ale neměl ani maturitu. Jen s obtížemi tak hledal odpovídající zaměstnání. U pražské policie neuspěl. Načas se uplatnil jako tlumočník v ústředí pražské YMCA, jejímž byl dlouholetým členem.

Když jednou seděl doma u okna a čistil pušku, podíval se mimoděk

Batličkova členská průkazka pražského ústředí YMCA, podepsaná předsedou Ústředního výboru YMCA prof. PhDr. Emanuelelem Rádlem a jednatelem ing. Václavem Havlem, otcem budoucího prezidenta České republiky.

Foto: archiv autora

ven a spatřil hezkou dívku. Zamířil a střelil. Slečně, do jejíhož podpatku se trefil, se omlouval tak dlouho, až se s ní seznámil. Šlo o čtyřiadvacetiletou úřednici Červeného kříže z Plzně, slečnu Martu Špačkovou. Další legenda, či pravda? Možná. V každém případě to byla láska na první pohled, korunovaná 29. dubna 1920 sňatkem. Novopečený ženich se nakrátko stal úředníkem dopravní námořní společnosti United American Lines a od 1. června 1924 obchodním vedoucím firmy Singer a spol. (pravděpodobně zastoupení světoznámých šicích strojů – pozn. autora). Jeho žádost o povolení k provádění cizinců po Praze byla nejprve zamítnuta – s poukazem na tříměsíční podmíněný trest z roku 1912 a především proto, že při projíždění Brandýsem nad Labem v červenci 1925 dostal za rychlou jízdu na motocyklu pokutu 20 Kč.³

V roce 1927 Batlička konečně získal trvalé zaměstnání, a sice u Elektrických podniků hlavního města Prahy. Nejprve jako dopravní zřízenec a výhybkář, poté jako průvodčí a řidič tramvají pankrácké a žižkovské vozovny. Posléze jako kancelářský koncipient. Podal řadu vynálezů a zlepšovacích návrhů. Vyrobil na-

příklad žárovku s regulovatelnou svítivostí a navrhl instalovat do tramvají mikrofony a reproduktory. V okružním vyhlídkovém autokaru Elektrických podniků jako průvodce cizinců uplatnil i znalost angličtiny, němčiny a španělštiny.

Když sestra jeho ženy Anna Joklíková ovdověla a musela chodit do práce, její synek Jaroslav bydlel v letech 1931–1934 u Batličkových v domácnosti. V zimě bral strýc synovce do biografu, v létě, když měl místo nedělní volné čtvrtky, spolu vyrazili se stanem, kotlíkem a nezbytnou puškou nocovat do přírody. Obvykle stačilo vyjet jen pár stanic vlakem a byli na Jarově za Prahou, téměř v divočině. Na kopci Homole rostly kaktusové netřesky a všude bylo plno hub, z nichž pak Marta vařila znamenitou bramborovou polévku. Malého Jaroslava učil strýc chytat zmije a říkal mu: *Had se dá doma ochočit a chovat jako pes či kočka*. Jeho žena však tyto experimenty rázně odmítla.

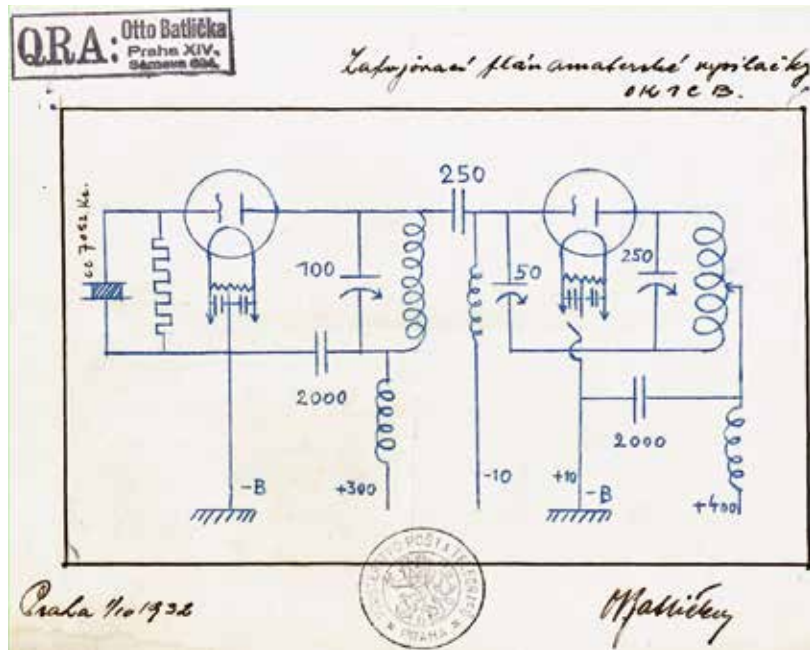
Oblíbeným sportem Otakara Batličky byl box, zvláště český, který v první polovině třicátých let dosahoval vysoké úrovně. Čeští boxeři se střetávali s tehdejší evropskou špičkou, kterou představovali Němci,

3 NA, f. PŘ 1931–1940, sign. B 728/2 Batlička Otakar 1895.

italští či francouzští boxeři. Zápasy Františka Nekolného či Josefa Hampachera Batlička vynechal málokdy.

Tulákem v éteru

Batličkovým hlavním zájmem se čím dál více stávala radiotelegrafie. Tento nový svět mu otevřel jeho bývalý spolužák, policejní inspektor Bohumil Ertl, používající značku OK1WZ.⁴ Pozval jej do Sdružení krátkovlnných experimentátorů československých (SKEČ). Začátky československé amatérské radiotelegrafie nebyly jednoduché. Neexistovaly žádné kurzy a pro povolení k amatérskému vysílání bylo nutné složit předepsanou zkoušku na ministerstvu pošt a telegrafů. Ta vyžadovala vědomosti z elektrotechniky na úrovni střední školy. Batlička svou houževnatostí a trpělivostí začátečnické potíže brzy překonal. Již v roce 1929 si pořídil první radiostanici. Právoplatnou koncesi k legálnímu provozování

Zahajovací plán amatérské vysílačky. Od ministerstva pošt a telegrafů získal Otakar Batlička koncesi č. 13 620. Byla mu přidělena volací značka OK1CB. Začal navazovat kontakty s radioamatéry na celém světě.

Foto: archiv Laco Poláka

WAC Czechoslovak-Licensed Radio Station ČAV

OK1CB

To Radio: **G 2 R D .**

MNI TNX FR UR QSO. QSL. RPRT. qrh **40m band**
 on **20/4** GMT **7.10** 19 **36**

UR SIGS wk'd, hrd, Qth: **5** QRK: **7** Tone: **cc**

CONDITION: **Pat bā qrm, wx: 764**

XMITTER: cc 7052 Kc copapa WATTS: **10**

RECEIVER: Schnell o-v-2- dx: slt, AERIAL: HERTZ **20,40m**

REMARKS: **Pse dr om qsl sure!**

VY 7J es best dx dr obl hope cuagn!

PSE QSL: foto fr oto!

Batlička

VIA ČAV OR DIRECT. op:

OTTO BATLIČKA PRAHA
 QRA: Nusle - Údolí, Sázavská 4.
 MEMBER OF RADIO CLUB NUSLE

K popisu QSL lístků používal Batlička psací stroj a pro podpis razítko (obojí vlastní výroby). Tento lístek potvrzuje spojení s anglickým radioamatérem G2RD 7. 10. 1936.

Foto: archiv Laco Poláka

radioamatérské činnosti získal 3. března 1932.⁵

Radiostanici měl v komoře svého bytu a každý večer, noc co noc, „lovil“ v éteru. Stal se jedním z průkopníků československého radioamatérského vysílání, zaznamenávajícího právě mohutný rozvoj. Své zálibě věnoval veškerý volný čas. Morseovka byla jeho každodenní řečí i četbou. Opět se toulal světem – tentokrát za pomoci rádiových vln. Jeho snem, ostatně jako každého radiotelegrafisty, bylo navázat spojení se všemi kontinenty světa. Kdo toho dosáhl, získal od světové asociace radioamatérů v USA diplom WAC (Worked-All-Continents – tedy volně přeloženo „navázal spojení se všemi kontinenty“). Vedle mnoha QSL lístků, potvrzujících navázaná spojení, si ve své „kajutě“ posléze

- 4 Před válkou byly značky radioamatérům přidělovány takto: OK – Československo, OK1 – Čechy, OK2 – Morava a Slezsko, OK3 – Slovensko a OK4 – Podkarpatská Rus. Písmena v sufixu, tj. za číslicí, se vydávala ze začátku podle abecedy, např. AA, AB, AC atd. Později si zájemci mohli požádat o přidělení sufixu z počátečních písmen svého jména a příjmení. Když nebyla jiná možnost, přidělovala se písmena, která ještě nebyla obsazena. Za informaci autor článku děkuje Ing. Ladislavu (LACO) Polákovi a Janu Litomiskému z Českého radioklubu.
- 5 Byla mu přidělena volací značka OK1CB (CB – Otakar Batlička).

vyvěsil pro radioamatéry vytožený certifikát.

Batlička měl vyvinuté sociální cítění – s chudými sympatizoval, ale bohatým a schopným nezáviděl. V každé společnosti se choval přirozeně a srdečně. Politicky byl organizován v Československé straně národně socialistické. Dojímala jej tragédie horníků zavalených v dolech, a proto chtěl sestrojít komunikační přístroj k usnadnění záchranných prací. Několik měsíců usilovně pracoval na konstrukci malého krátkovlnného vysílače-přijímače, který by na šachtách umožnil rádiové spojení. Dne 15. února 1934, se svolením vedení Pražské železářské společnosti, provedl se svým přístrojem a za pomoci důlních inženýrů první pokusné vysílání na Dole Mayrau ve Vinařicích u Kladna. Byl prvním, kdo se v Československu o něco takového snažil. A opět vzbudil zaslouženou pozornost československých sdělovacích prostředků.

Batlička byl vyzván Nuselským klubem radioamatérů, OK1RN⁶, aby pro posluchače krátkovlnného kurzu přednášel o radiotelegrafii. Svým entuziasmem získal pro amatérské vysílání řadu lidí, především mladých. Například 24. října 1936 přednášel na téma „Radioamatéři pro obranu státu“.

Ve druhé polovině třicátých let odhalila československá zpravodajská služba případy špionáže, vojenské zrady. Ve snaze proniknout do německých politických a vojenských kruhů budovala v českém pohraničí i v samotné Říši agenturní síť a nasadila agenty k navazování kontaktů s německými antifašisty a emigranty. Podle některých intencí uskutečnil Batlička jako důvěrník ofenzivní sekce 2. oddělení hlavního štábu čs. armády několik cest do nacistického Německa. V Berlíně byl např. v kontaktu s paní Margarete della Reder, která vlastnila továrnu na výsuvné antény pro německá vojenská vozidla.

Batlička v roce 1934 ve své radiokabině zvané „kajuta“, zbudované z překližky. Byla asi 1,5 m široká a větraná ventilátorem.

Foto: archiv autora

Rozhodnutí na konferenci Německa, Itálie, Francie a Velké Británie v Mnichově v září 1938, kterým se nařizovalo odstoupení pohraničního území Německu, zlomilo Československu páteř. Jen těžko se pak lidé po 15. březnu 1939 probírali z dalšího těžkého šoku. Pro radioamatéry navíc tyto události znamenaly zrušení koncesí a zabavení vysílačů. Definitivní

tečku za nadějami na jejich vrácení poté udělala okupace českých zemí a následné zahájení druhé světové války.

Voláme Hurst... voláme Hurst...

V životě Otakara Batličky mezitím došlo ke klíčové události. Devětadvacetiletý RNDr. Karel Bureš – novope-

6 RN ve zkratce znamená Radioklub Nusle.

čený odpovědný redaktor časopisu *Mladý hlasatel*, hledal schopného autora povídek. Přítel Jan Hrdlička z recepce pražské YMCA a také vedoucí rádiového klubu uvedeného časopisu ing. Emil Jiráť, OK1KI, mu doporučili jakéhosi Batlička – náruživého radioamatéra, co žil v mládí život dobrodruha, zcestoval svět a je dobrým řečníkem a skvělým vypravěčem.⁷

A tak se jednoho dne v redakci *Mladého hlasatele* na pražském Václavském náměstí ocitl mohutný a charismatický člověk tmavomodrých očí a výrazného nosu, s širokou bradou a energickými ústy. Jako námořník či kriminálník tetovaný na levé ruce. Žádný mladík, ale mírně obézní prošeďivý muž, trpící chronickou rýmou a žaludečními vředy. Dr. Bureš intuitivně vycítil, že tato osoba patří k těm výjimečným lidem, kteří disponují neuvěřitelnou energií, spoustou nápadů, a když vezmou do ruky tužku, zjistí, že píše sama. Bureš šťastnou náhodou ulovil velkou a dosud zcela neznámou literární rybu. Batličkovy povídky mají vždy dobrý styl, věcnost i překvapivou pointu. Jsou zčásti autobiografické, i když samozřejmě volně fabulované. Přesvědčují čtenáře, že autor vše sám prožil nebo viděl na vlastní oči.

Batlička napsal téměř dvě stovky příběhů, i když některé náměty zůstaly nezpracovány nebo jen ve formě osnovy či úryvku vyprávěného děje. Spisovatel Jaroslav Foglar – Jestřáb kdysi autorovi tohoto článku řekl: *Byla to doba blížícího se válečného konfliktu. Všude kolem nás šlo přímo nahmátnout hlubokou stísněnost a nemohoucnost. O to více jsme si v redakci rádi povíдали s vedoucím rádiového klubu Mladého hlasatele ing. Jiráťem, jenž nás inspiroval veselými slovními výrazy typu „himbajs, plantážník nečesaný“. Zkrátka měl instinkt pro různé originální slovní hříčky. Některé Jiráťovy výrazy pak Foglar sám literárně používal. Jiráť osobně přivedl do redakce svého vzdáleného příbuzného, jehož vypravování nás téměř šokovalo.*

Protože jsme tenkrát usilovali, aby se Mladý hlasatel stal moderním a svým zaměřením všestranným časopisem pro děti a mládež, vyzvali jsme tohoto člověka, jenž se představil jako Otakar Batlička, ke spolupráci v psaní krátkých napínavých povídek. Pouze s jednou záležitostí to bylo slabší – nebyl školený literát, byl vypravěč. Povídky, zejména na zpočátku, byly polotovarem, který dr. Bureš a někdy i já jsme museli upravovat do publikovatelné podoby a někdy vypořádat. Batlička to ovšem věděl a souhlasil s tím. Vzpomínám, že texty nosil na nezvykle starobylém koncepčním papíru, psané strojem se zvláštním sklonem písma. Stroj byl rovněž snad jeho výrobkem.

Bezmála tříletá spolupráce začala třináctým číslem čtvrtého ročníku *Mladého hlasatele* z 28. ledna 1939, kdy vyšla jeho první povídka *Voláme Hurst... voláme Hurst...* Vedle Foglarových *Rychlých šípů* také Batlička jako autor uchvacoval mládež školního věku a vytvářel onoho neopakovatelného ducha a zvláštní image časopisu. Někdy vyšly v jediném čísle dvě povídky najednou, a jednou dokonce tři. Příběh *Sázka v klubu AGS* tvoří třináctidílný seriál. V *Mladém hlasateli* byla navíc publikována i Batličkova vkládaná novela *Rájem i peklem*. Jeho literární práce zaujaly skvělou charakteristikou hrdinů, vykreslením prostředí exotických krajů, napětím a nečekanými závěry. A rovněž jistým českým patriotismem.

Povídek autorizovaných v *Mladém hlasateli* Otakarem Batličkou vyšlo celkem 118. Časopis však existoval jen do května 1941 – číslo 39, včetně Batličkovy povídky, bylo sice vysázeno, ale po zákazu ze strany nacistických okupačních úřadů se již na prodejní pulty nedostalo.

Na ocelově šedé obloze se kupí čím dál větší mračna

Protektorátem Böhmen und Mähren prostupovalo dusné temno. Příslušníci první garnitury vojenské odbo-

joyé organizace Obrana národa byli zatýkáni Gestapem. S některými ze zatčených důstojníků se Batlička osobně znal: např. s ing. Janem Budíkem, OK1AU, a rotmistrem Františkem Fraňkem, OK1FR. Pevně věřil ve vojenskou porážku nacistů. Říkal: *Když jde o čest národa, je lepší jednat a přitom se třeba i zmýlit než nedělat nic!* Jenže, kam Němci vstoupili, všude vítězili... Zatím! Bylo třeba uklidnit nervy, srovnat myšlenky. Batlička relaxoval chytáním ryb. Přestože kdysi odsuzoval rybářství jako zbytečnou ztrátu času, tento sport si nyní doslova oblíbil. Na vyšehradské plovárně si najal loďku a chytal na Vltavě.

V redakci *Mladého hlasatele* se Batlička seznámil s JUDr. Janem Fischerem – ilustrátorem Foglarových *Rychlých šípů*. Díky němu, ale i díky boxeru Františku Nekolnému se sprátil s jeho bývalým trenérem ing. dr. Vladimírem Hrubanem, nyní zástupcem šéfredaktora *Českého slova*, jenž měl na starosti sportovní rubriku. Byli to muži s osudovou přitažlivostí. Nikdy neměli od slov daleko k činům. Patřili k těm nenápadným a neokázalým dělníkům české rezistence, kteří drobnou a neustálou prací proti okupantům zachraňovali pošramocenou národní čest.

V době, kdy se Gestapo mylně domnívalo, že dalo smrtící ránu ilegálnímu časopisu *V boj*, přišel Hruban, aby veškerý svůj elán a schopnosti zasvětil čs. odboji. Vydal sám ještě několik čísel a také spolu s dr. Fischerem a dalšími pokračoval ve vydávání ilegální edice *Řetěz*. Akademický malíř mjr. Emanuel Prüll – Batličkův bývalý spolužák, jenž pod přezdívkou „Tiki“ ilustroval v *Mladém hlasateli* některé jeho povídky, získal Batličku jako výjimečného radioamatéra pro podzemní činnost. Přemlouvat jej ani nemusel.

Prostřednictvím bývalého majora letectva RNDr. Josefa Jedličky, působilého zpravodajsky ve prospěch SSSR, začalo rádiové spojení se sovětskou vojenskou zpravodajskou službou

7 AA, rozhovor autora s dr. Karlem Burešem v jeho letenském bytě v roce 1997.

(GRU). Šifrovací klíč, jehož základem byla kniha Vojtěcha Martíčka *Než se kořeny uchytí*, včetně dvou amerických rádiových kompletů s kódovým označením *JACK* a *MAGDA* (podle jména Jedličkovy manželky Magdaleny), již dříve dodal tajemník generálního konzulátu SSSR v Praze Leonid A. Mochov, rezident sovětské rozvědky. Volací znak byl FKX a poslední písmeno (X) se měnilo podle krycího jména operátora.

Jedlička měl řadu kontaktů nejen mezi svobodnými zednáři, ale i mezi zaměstnanci protektorátního ministerstva vnitra. Vytvořil ilegální skupinu *JULEK*, zejména z bývalých pracovníků Památníku osvobození v Praze na Žižkově, která měla úzké kontakty na centrální odbojové organizace, především na Ústřední vedení odboje domácího (ÚVOD), např. na jinonickou odbojovou skupinu (radio stanice *SPARTA Ic.*) orientovanou na II. zpravodajský odbor ministerstva národní obrany v Londýně (plk. gšt. František Moravec).

Skupinu radiotelegrafistů vedl bývalý československý důstojník mjr. ing. Vladimír Ellner, jenž spolu s mjr. Jedličkou soustřeďoval zprávy a připravoval číslcovým kódem šifrované texty depeší. Vysílalo se obvykle večer, na vlně 47 metrů, mj. z Průllova půdního ateliéru v Dvořákově ulici č. 13 na Smíchově (po válce byla přejmenována na Pecháčkovu a dům č. 13 má nyní adresu náměstí 14. října č. 1307/2). Obsluhu zajišťovali radiotelegrafisté Otakar Batlička (pod krycím jménem „Svoboda“), Bohuslav Bachura, František Chyba a Jindřich Fröde. Do skupiny patřili rovněž manželé František a Olga Vojáčkovi. V jejich bytě v Praze XIV, Pod Kotlářkou 212 Jedlička asi rok ilegálně bydlel. Jejich obchod s obrazy a uměleckými předměty v Praze I, u Karlových lázní tvořil zpravodajskou přepážku. Vojáček coby spojka operoval i mimo Prahu. Vysílačky *JACK* a *MAGDA* se dočasně pohybovaly také mimo Prahu – např. na Kutnohorsku, kde bylo do ilegální sítě zapojeno i několik bývalých členů Junáku. Skupina v Praze opatřila několik míst na obou březích

Mjr. RNDr. Josef Jedlička (1897–1942). Důstojník Leteckého pluku 1. Praha-Kbely. V ilegaltě pracoval pro sovětskou vojenskou zpravodajskou službu. Zatčen byl 8. 10. 1941 v bytě Josefa Rozuma, zastřelen v jednademdesátičlenné skupině pplk. Josefa Mašína 30. 6. 1942 v Praze-Kobylisích. Jeho jméno bývá téměř na všech seznamech z nejasných důvodů vynecháváno.

Foto: archiv Jiřího Rajlichy

Vltavy, takže zprávy se vysílaly vždy z jiného místa. Vhodné prostory k vysílání a bezpečnost provozu zajišťovali Ladislav Stříbrský a Jaroslav Toufar. Všechna místa, odkud se vysílalo, se Gestapu nepodařilo nikdy úplně zjistit. Batlička pak získal dalšího spolupracovníka, ing. Jiráta, jenž se bez vědomí Jedličky i Ellnera staral o údržbu a opravy vysílače.

Přepadením SSSR 22. června 1941 se zásadně změnil nejen dosavadní průběh a charakter války. Dne 18. července 1941 byla v Londýně plně mezinárodně uznána čs. exilová vláda a její postavení. Po květnovém a červnovém přerušení rádiového spojení byly navrženy nové klíče. Písmenkový způsob šifrování se změnil na číselný systém. Ilegalisté dobře věděli, že čím větší je okruh nositelů tajemství, tím menší je naděje, že nedojde k jejich prozrazení. Každý si byl vědom toho, že nepřítel je schopný,

všeho schopný. V podzemní činnosti bývá omyl velmi drahý.

Vzduchem létala řada čísel, která nezasvěceným nedávala žádný smysl. V nekonečném éteru jim naslouchala nejen Moskva, ale i německá odposlouchávací služba... V týdnu od 14. do 21. září 1941 Hruban a Batlička společně realizovali nápad Zdeňka hraběte Bořka Dohalského: masově bojkotovat protektorátní tisk, poté uskutečnit bojkot jízd tramvají. Demonstrativní akty odporu měly sloužit jako lakmusový papírek. Fundamentálnější silám odboje se však akce ve svém důsledku jevila jako bezzubá a v případech ohlasu v zahraničí s pramalým významem.

Byla sobota 27. září 1941. Adolf Hitler radikálně změnil dosavadní kurz protektorátní politiky. Reinharda Heydricha jmenoval zastupujícím říšským protektorem v Čechách a na Moravě. Ten hned následující den vyhlásil stanné právo. V noci z 3. na 4. října Gestapo zasáhlo proti jinonické skupině *SPARTA Ic.*, zaměřené goniometrickými vozy nacistické odposlouchávací služby.

Zatýkácká smršť

Po tragédii v Jinonicích vyústilo následné zatýkání ve skutečnou pohromu. Dne 3. října 1941 byli dopadeni Miroslav Prokop, Antonín Springer a Zdeněk Linhart, 6. října byl zatčen Antonín Hrouda. Vyšetřovatelé se dozvěděli, že v jeho obchodě s kartáči a hřebeny v Praze II, Jungmannova 25 funguje jedna z nejvýznamnějších zpravodajských přepážek organizace ÚVOD. Dne 8. října byli zatčeni prof. dr. František Ulrich, Václav Jelínek, manželé František a Olga Vojáčkovi a Krajinův zástupce a přední šifrant prof. Radim Nováček. Dále Gestapo obsadilo v Praze VII celý blok domů v ulici Nad Královskou oborou č. 147/25. V bytě Josefa Rozuma byl úředníky referátu IV 3 b 2 v čele s kriminálním komisařem Fritzem Petereitem dopaden mjr. Jedlička. Ještě téže noci byli všichni i se svými ženami zatčeni a orientačně vyleschnuti šéfem kontrarozvědného

III. oddělení Wilhelmem Schultzem. Statečně manévrovali, a tak nastoupili „ostří hoši“ Willi Abendschön, Oskar Fleischer se svými metodami tortury.

Ještě než došlo k Batličkovu zatčení, měli již vyšetřovatelé Gestapa rámcový přehled o činnosti okruhu FKX. Věděli, že stanice, kterou obsluhoval František Chyba, měla od července do září 1941 se sovětskou stranou nejméně devět relací. Horší bylo, že specialisté z německé odposlechové služby znali již i šifrovací klíč. Věděli, které skupiny radiogramu obsahovaly pokyny k dešifrování. Mohli tedy luštit zachycené depeše a těžít z nich.

Další zapírání zatčených by bylo jen marným gestem, majícím za následek přinejmenším další strašlivá mučení. Ztýraný a zubožený Jedlička i jeho žena Magda podali posléze podrobné informace o šifrování a šifrovém klíči. Kriminálnímu komisaři Heinrichu Krupkemu z referátu II BM Jedlička doznal nejen své dřívější schůzky. K tragickému následku vedlo to, když Jedlička Abendschönovi sdělil, že následující den, ve večerních hodinách má mít schůzku s „Kaprem“, tj. s mjr. Josefem Churavým. Jedličkovu choť Schultze využil jako volavku. Postupným zatykááním a vynucenými výpověďmi dalších zatčených Němci postupně rozkryli celou ilegální síť. Dopadli i parašutistu svobodníka aspiranta Františka Pavelku (paradesantní výsadek Percentage). Němečtí policisté mezitím zajistili další radiokomplety a specialisté urychleně luštili zachycené depeše. Dne 11. října 1941 byli zadrženi Emanuel Prüll a Vladimír Ellner, 13. října pardubické Gestapo zatklo Jindřicha Fröheho.

V úterý 14. října vyrazil Otakar Batlička jako obvykle časně ráno do práce. Vyšel na nepřítli široké schodiště a scházal dolů. Proti němu kráčeli dva muži. Ohlédl se. Jiní dva sestupovali z třetího patra. Než se nadál, byli u něho. V jejich rukou se

Kriminální komisař Fritz Petereit byl příslušníkem III. (kontrarozvědného) referátu hlavní úřadovny pražského Gestapa (jeho nadřízený SS-Hauptsturmführer Wilhelm Schultze). Mazaný, zároveň brutálně nelidský Petereit se podílel na zatčení desítek členů představitelů čs. odboje (Josef Mašín, Josef Balabán, Václav Morávek, Josef Churavý, Josef Rozum, Josef Jedlička) včetně Otakara Batličky. Foto: archiv autora

zableskly pistole a elipsovité známka na řetízku – služební průkaz německé státní policie. Dne 16. října se dostali do spárů Gestapa ing. Jaroslav Kleiner s chotí Antonií a o tři dny později Josef Toufar a Ludvík Stříbrský.

Po ukončení vyšetřování celého případu následovala u většiny zadržovaných deportace do Malé pevnosti Terezín. Nikdo z nich nevěděl, že 19. ledna 1942 byli preventivně odsouzeni německým stanným soudem k trestu smrti. Věznice v Terezíně byla královstvím velitele Heinricha Jockela zvaného „Pinda“ a místních dozorců Antona Mallotha, Herberta Mendeho, Stephana Rojka, Kurta Wachholzeho a dalších. Každý z nich se snažil vyniknout krutou vynalézavostí a aktivitou v násilnostech, vymyšlených jednak pro utužení vězeňského režimu, jednak pro vlastní „potěšení“.

V noci na 6. února 1942 se z nádraží v Bohušovicích nad Ohří vydal na cestu vlak se čtyřmi stovkami českých vězňů. Byl mezi nimi i Otakar Batlička. Na oknech vozů byly nalepeny nápisy Arbeiterzug (dělnický vlak). Každý z vězňů měl místo k sezení, nikdo je však nesměl bez dovolení opustit. Vozy byly přísně střeženy strážemi SS, které nikomu nedovolily promluvit. V Praze vlak přibral ještě další lidi a vyjel směrem k Českým Budějovicím. Pozdě odpoledne se pohyboval po břehu Dunaje. K večeru zastavil na malém nádraží na soutoku Dunaje a Emže.

Mauthausen – tábor ztracených

Proti tomu, co se dělo v tomto táboře, je peklo v Batličkových povídkách úplným rájem. Vězňové jako by se ocitli v některém z pater Dantova pekla. Tmavé a ponuré novogotické vstupní prostory by se spíše hodily jako kulisa filmového hororu. V každém národě existují na okraji společnosti vrazi, zločinci. Zde ale byli zločinci vládnoucí elitou. Existovaly jen dvě kategorie lidí: otrokáři a otroci, zabijáci a zabíjení. Vše bylo uzpůsobeno k vytváření neustálého stresu, k vědomí naprosté bezprávnosti, nemohoucnosti a k nejrychlejšímu fyzickému a duševnímu zničení člověka. Přichozím vězňům se dostalo náležitého „uvítání“. Na sněhu u zdi zůstalo ležet několik nehybných těl. Po koupeli byla vyvolávána jména. Mezi nimi i Batličkovo. Mohl si ponechat pouze spodní prádlo! Pak jej poklusem nahnali do promrzlé cely zčásti dostavěného táborového bunkru.

Byl pátek 13. února 1942,⁸ krátce po patnácté hodině. Dozorci s kovovými smrtihlavy na čepicích vyvolávali česká jména. Aby přiváděný vězeň nečinil potíže a do poslední chvíle žil v iluzi, předstírali, že jde o lékařskou prohlídku. Esesáci v bílých pláštích dolekli první oběť spoutanou ocelovými pouty. Podle jmenného seznamu

8 ČVANČARA, Jaroslav: *Pátek třináctého. Žádná oběť není marná. Pokud lidé nezapomenou...*, s. 100–110.

Seznam jedenácti českých vlastenců zavražděných v Mauthausenu v pátek 13. 2. 1942. Oddělení Pres B ředitelství české protektorátní policie 26. 2. 1942 splnilo příkaz pražského Gestapa a pozůstalým doručilo úmrtní listy. Batličkovo jméno je uvedeno pod číslem 10. Foto: NA

v tzv. Sterbebuchu měli být všichni odsouzenci zastřeleni. S největší pravděpodobností však byli jeden po druhém usmrceni benzenovou injekcí do srdeční krajiny. Odpovídají tomu tříminutové intervaly uvedené na úmrtních listech.

Radiotelegrafista František Chyba z Prahy-Radotína zemřel v 15.10 hodin. V 15.13 byl usmrcen Jindřich Fröde z Přelouče. V pořadí třetí obětí byl Otakar Batlička. Ještě před několika měsíci mohutná postava, nyní zde místo silného muže ležela bezmála lidská troska. Zemřel v 15.16 hodin.

Jako téměř u každé popravy němečtí lékaři se stopkami v ruce a s „vědeckým zájmem“ pečlivě sledovali a písemně zaznamenávali smrtelný zápas umírajících. Za další tři minuty vydechl naposledy zahradník Jaroslav Toufar, poté Josef Rozum. V 15.25 hodin byl usmrcen Miroslav Prokop z Prahy-Jinonic, v 15.28 Jiří Řanda z Prahy-Holešovic, po něm ing. Jaroslav Kleiner. V 15.34 hodin byl zavražděn Antonín Springer. Z jeho domku v Praze-Hlubočepích vysílala radiostanice SPARTA Ic. Poté esesáci přivedli Ludvíka Stříbrského. Posledním, jedenáctým popraveným Čechem byl v 15.40 hodin univerzitní profesor Radim Nováček. Spolu s doc. Krajinou vybudoval první fungující radiospojení.

Následoval alespoň důstojný pohřeb? K smíchu! Krematoriu se zde říkalo „pekárna“ a popel obětí býval vynášen v sudech a zcela nepietně sypán z náspu mimo tábor. Mauthausen nebyl zlý sen, ale drsná skutečnost. S bolestí se zde žilo a s bolestí umíralo.

Pro úplnost zbývá dodat, že 26. února 1942 oddělení Pres B ředitelství české protektorátní policie splnilo příkaz pražského Gestapa a paní

S e z n a m	
úmrtních listů na 11 osob/zemřelých dne 13. února v koncentračním táboře Mauthausen, které byly sešlány zdejšímu úřadu k doručení.	
1)	Stříbrský Ludvík, šofér, nar. 9. září 1906 Kněžves, syn Josefa a Marty roz. Mottlové /mrtva/, manželka Božena, roz. Honolková, bytem v Praze III, Maisnerova ul. 8. Zemřel 15. II. 1942 v 15.37 hod.
2)	Toufar Jaroslav, z Brádník, nar. 21. dubna 1903 Starec, Česko-mor. zemř. rotec Jan a Marie roz. Vítková, bytem v Chrudimí, Pardubická ul. 8. 317, bytem v Praze III. Vlašská č. 25, manželka Růžena roz. Kratochvílová. Zemřel 13. února 1942 v 15.19 hod.
3)	Kleiner Jaroslav Ing., bez vyzn., nar. 15. II. 1904 Lužná, otec Antonín Kleiner, matka Františka roz. Kralázková rodiče bydlí v Praze I. Baštalská 3, manželka Antonie roz. Steinitzová, bytem v Praze VII. Růsalerova 14. Zemřel 13. II. 1942 v 15.31 hod.
4)	Fröde Jindřich, radiotechnik, bez vyzn., nar. 24. XII. 1900 Žamberk, syn Antonína a Gabriely, roz. Malíčkové, které bydlí Žamberk-Albertinova, manželka Julie, roz. Nováková, bytem Přelouč, Smetanova ul. 781. Zemřel 13. II. 1942 v 15.13 hod.
5)	Prokop Miroslav, student, bez vyzn., nar. 22. I. 1922 v Mittelwalde, syn Karla a Emilie, roz. Heroldové, bytem Praha XVII. Jinonice 55. Zemřel 13. II. 1942 v 15.25 hod.
6)	Springer Antonín, kalouník, evang., nar. 2. V. 1909 v Hlubočepích, syn Bohumila a Anny roz. Králové, manželka Anna roz. Sldřevá, bytem Hlubočepy 119. Zemřel 13. II. 1942 v 15.34 hod.
7)	Nováček Radim, univerzitní učitel, bez vyzn., nar. 1. 3. 1905 v Ústí n. Orli., syn Karla, bytem Nové Město n. Met., Bartonova 328 a zemř. Kateřiny, bytem v Praze XIV. Ul. Zateckých 1224. Zemřel 13. II. 1942 v 15.40 hod.
8)	Rozum Josef, klempíř, bez vyzn., nar. 31. 3. 1874 Rychnov, syn Josefa a Františky roz. Vyskočilové, manželka Kateřina roz. Karfreitagová, bytem v Praze VII. Nad Král. Oberou 25 Zemřel 13. II. 1942 v 15.22 hod.
9)	Chyba František, uceňník, Česko-mor., nar. 29. 2. 1914 Praha, syn Václava a Anny Bitlové, manželka Věra Czupka, bytem Radotín, Měchova 549. Zemřel 13. II. 1942 v 15.10 hod.
10)	Batlička Otto, úředník, bez vyzn., 12. 3. 1895 Praha nar., syn Antonína a Boženy roz. Franzové, manželka Marta roz. Špačková, bytem v Praze XIV. Naše, Hozina 4. Zemřel 13. II. 1942 v 15.16 hod.
11)	Randa Jiří, elektromechanik, evang., nar. 24. IV. 1914 v Praze, syn Ferdinanda a Anny roz. Maláčkové, bydlících v Nebušicích a Prahy, manželka Viktorie, roz. Krussaková, bytem v Praze VII. Poupětova 22. Zemřel 13. II. 1942 v 15.28 hod.

Martě Batličkové doručilo úmrtní list manžela. Kromě jeho pečetního prstenu a několika drobností jí úředník Gestapa za nemalý finanční poplatek předal i plátěný pytlík obsahující údajný Otakarův popel... a sdělení, že její manžel zemřel na „zápal plic“!

Na Batličkovu adresu na začátku února přišel česky psaný dopis, datovaný 2. února 1942 a napsaný říšským vojínem Otto Schraderem. Vyjadřoval upřímnou prosbu, zda by jej Batlička, jako jeden z nejzná-

mějších radioamatérů, nezasvětil do tajů radiotelegrafie... Začínající radioamatér, pravděpodobně sudetský Němec, nemohl tušit, že jeho vlastní soukmenovci Otakara Batličku za jedenáct dnů zavraždí...

Čest Batličkové památce. Čest velkému vlastenci, jenž ve svém poměrně krátkém životě prožil tolik životů. Ve správném věku, díky exotickým příběhům plným napětí a odvahy, mohou mnozí z nás jeho svět dobrodružství v klidu a míru plně prožívat.